

Synpunkter från referensgruppen angående KPU-utredningen

Utredningen (bilaga 42B vid Lärarhögskolans styrelse 2018-06-07) är en omfattande text där många viktiga aspekter analyserats kring en ny Kompletterande Pedagogisk Utbildning (KPU). Referensgruppen vill först och främst uttrycka att en samläsningsmöjlighet med de två kommande studietakterna (50% och 100%) enligt figur 3 är ett mycket bra förslag. Det ger fördelar både för undervisande institutioner och för studenter.

När det gäller kursplaneinnehåll (figur 9) finns det inte mycket att ifrågasätta eftersom områdena dels finns med i examensordningen, dels är de områden som idag ingår i KPU50 respektive KPUförhöjd. Det är dock av yttersta vikt att kursansvarig institution arbetar med de matriser som Lärarhögskolans utbildningsledare skapat för befintligt från KPU50 och KPUförhöjds kursinnehåll (FSR) knutet till de nationella examensmålen. Ämnesområdena inom varje kurs är dock ibland spretiga vilket kan skapa utmaningar för den/de institutioner som ska vara kursansvarig respektive medverkande institution. När samma ämnesområde återkommer i två kurser (ämnesdidaktik och metodik) bör den första vara av mer generell karaktär och inte specifik för respektive ämne som utbildningen ges för (figur 11). Om alla ämnen som nämns i figur 11 blir tillgängliga för studenter och att det under samma kursomgång dessutom finns studenter från alla ämnen, kommer den specifika ämnesdidaktiken att bli problematisk. Där måste man troligen tänka i ämneskluster och erbjuda exempelvis Språkdidaktik, Ma/NV-didaktik, Samhällsvetenskapsdidaktik och Praktisk-estetisk didaktik. Här behöver också kursansvarig institution diskutera, gärna tillsammans med referensgruppen, vad ämnesdidaktikbegreppet står för. Under institutionernas arbete med kursutveckling generellt vill referensgruppen understryka vikten av kritiska perspektiv; att man ska ifrågasätta, problematisera och inte enbart "göra". Vi vill också lyfta frågan kring examinationsformer under kurserna, från programutvärderingar har det visat sig att studenterna lägger ned olika mycket tid beroende på hur kursinnehållet examineras. Här är det bra om det finns en överblick över hela programmet både kring examensmålen och examinationsformer för att få en så kvalitativ utbildning som möjligt.

Att dela upp VFU i två kurser är också något vi ser som positivt för studenternas utveckling, då finns även möjlighet att få erfarenhet från två olika skolor, vilket är pedagogiskt givande. Däremot vill referensgruppen påpeka vikten av att ha kvar minst ett VFU-besök med trepartssamtal på plats i skolverksamheten där studenten får besök av en universitetslärare som både har erfarenhet från skola men också är utbildad i det ämne som studenten gör sin VFU i. Här är det viktigt att även studenter utanför regionen får besök på plats vilket kräver att Lärarhögskolan fortsätter att ekonomiskt stå för resor och boende i samband med VFU-besök. Besöken är inte enbart en kvalitetssäkring av utbildningen utan också en central del i samverkan mellan universitet och det omgivande samhället. Detta är också något som Umeå universitet gärna skulle kunna marknadsföra, att vi verkligen möter studenterna i verksamheten. De 30 hp som VFU-kurserna omfattar ska också innebära 20 veckor i skolpraktiken. Här blir det angeläget att kursansvarig institution är tydlig så att samma krav på insats ställs på alla studenter, oavsett ämne, en fråga som bör diskuteras inom alla lärarutbildningar. Frågan om bedömning av VFU (i form av besök, trepartssamtal och skriftliga rapporter) bör också diskuteras mellan de olika institutioner som kommer att ingå i en sådan kurs, något som kursansvarig institution behöver beakta. Den nuvarande KPU50 har också haft undervisning/handledning under VFU-kursen, dvs att

Dnr

studenterna inte enbart befinner sig i skolpraktiken. Att få utrymme för sådant i kommande VFU-kurser uppfattar referensgruppen som högst positivt och lyfter därför frågan att diskutera vid kursplaneskrivandet.

En av de större utmaningarna med den nya föreslagna KPU är ingångskravet kombinerat med antal ämnen i examina. Om Umeå universitet vill fortsätta erbjuda utbildning till ettämneslärare krävs endast 90 hp för behörighet på högstadiet. I och med att KPU är 90 hp kan man på detta sätt läsa en ämneslärarutbildning på 180 hp vilket riskerar att urholka ämneslärarprogrammet. För vissa ämnen, ex idrott, finns det studenter som inte vill ha ett andraämne även om det i verksamheten efterfrågas så "breda" högstadielärare som möjligt. Eftersom samma ingångskrav måste gälla för alla finns risk att vi examinerar lärare med enbart biologi eller historia (verksamheten vill helst ha någon behörig i alla naturvetenskapliga ämnen tillsammans med matematik, de gamla Ma/NO-lärarna), detsamma gäller för de samhällsvetenskapliga ämnena med efterfrågade Sv/SO-lärare. Här ser referensgruppen en stor risk att vi utbildar ettämneslärare som sedan får undervisa i samtliga NO- respektive SO-ämnen utan behörighet. Samtidigt är vi medvetna om att det för de estetiska ämnena, exempelvis slöjd, inte finns möjlighet att läsa mer än 90 hp inom ämnesinriktningen. Ett av problemen med ingångskrav på 90 hp blir då att studenterna kommer utan någon uppsats/examensarbete vilket medför att KPU-programmet måste innehålla ett examensarbete, något som ifrågasatts tidigare både från studentgrupper och undervisande lärare på nuvarande KPU-utbildningar. Hur hanterar man studenter som kommer med forskarexamen till KPU, ska de ändå skriva examensarbete? Idag har de sällan genomfört några ämnesdidaktiska studier vilket gjort att man ändå krävt examensarbete. Vilka möjligheter har man i så fall att genomföra examensarbetet mer i form av ett utvecklingsarbete? Vilka gemensamma krav finns för examensarbete i helt skilda ämnen? Examensarbete på konstnärlig grund, hur hanterar man det? Detta måste undersökas av kursansvarig institution, kanske med hjälp av boken "Kampen om texten – examensarbeten i lärarutbildningen"¹. Här måste också möjligheten att KPU ska vara forskningsförberedande utredas, något som inte nämns i utredningen. Vilka kurser ska ligga på grundnivå och vilka på avancerad för att en framtida forskarutbildning i pedagogiskt arbete ska vara möjlig? En annan utmaning med 90 hp som ingångskrav blir urvalet. Om vi har ett ingångskrav på 90 hp ämnesstudier blir det betydligt fler personers ansökningar som måste valideras. Redan idag är detta ett tidskrävande, och inte helt oproblemiskt, arbete. Eftersom alla studenter som söker och når upp till grundläggande krav måste valideras, måste både kanslipersonal men också personer på institutioner vara delaktiga i denna validering. Valideringarna är inte alltid enkla att genomföra, vilka kurser som kan vara möjliga att använda för examen i de olika ämnena är en utmaning att avgöra, speciellt när de sökande har gamla kurser, spretiga utbildningar eller utbildningar från andra länder. Under de år som KPU funnits på Umeå universitet har antalet sökande som behöver valideras ökat markant. Därför menar referensgruppen att en väl fungerande valideringsfunktion måste finnas.

KPU är tänkt för yrkesväxlare som redan har en examen (se rubriken från KPU-utredningen på sidan 12), men hur ser vi på varianten att nya studenter enbart läser 90 hp fristående kurser och sedan kommer att vara behöriga lärare efter tre år? Om så är fallet, hur kommer det att lösa sig med betalning för fristående platser? Kommer Lärarhögskolan att kunna bidra till fakulteternas fristående ämneskurser? Eftersom Umeå universitet har en möjlighet att låta studenter som har mer än 165 hp² vid ansökan till KPU att få förtur skulle det vara ett sätt att undvika en kortare

¹ <https://www.studentlitteratur.se/#9789144119304/Kampen+om+texten>

² Se kap 6.5 i antagningsordningen, dnr FS 1.1-1903-17: Umeå universitet har i enlighet med nationella överenskommelser beslutat att avklarade högskolepoäng per sista anmälningsdag i intervallet 1–165 kan utgöra grund för urval till kurser på grundnivå (urvalsgrupp **HPGR**). Vid urval till kurser på avancerad nivå gäller antalet avklarade högskolepoäng per sista anmälningsdag i intervallet 30–285 högskolepoäng (urvalsgrupp **HPAV**).

UMEÅ UNIVERSITET

Dnr

lärarutbildning (180 hp), men samtidigt stänger det ute exempelvis många esteter. Att ge förtur till studenter som har flera ämnen över de som kommer med enbart ett skapar också problem för exempelvis specialidrott. Att tänka att man ska fördela ett visst antal platser till respektive ämne i figur 11 blir också problematiskt eftersom det är många möjliga ämnen. Att prioritera efter sk bristämnen ser referensgruppen också som problematisk, alldeles för många parametrar måste ses över. Ett ämne som har lärarbrist idag behöver inte ha det om några år och tvärtom.

En annan utmaning som referensgruppen vill lyfta är VFU i egen tjänst respektive tillgodoräknande av VFU. Sannolikt kommer denna nya KPU-utbildning att sökas av obehöriga lärare som redan har erfarenhet från skolans värld, kanske inte i det ämne eller stadium som de ska utbildas för. Hur ska vi kunna validera deras lärarerfarenheter? Att validera deras ämneskurser är i sig en utmaning, men hur konkret hanterar vi reell kompetens. Här blir det av yttersta vikt att ett samarbete med VAL-utbildningen finns, att de som kommer med erfarenhet om möjligt överförs från KPU till VAL. Referensgruppen är medveten om att arbete pågår på Lärarhögskolans kansli för att utreda validering av reell kompetens men vi vill understryka vikten av VFU som en del i utbildningen, där man med handledning utvecklar sitt yrkeskunnande. Inte att man stannar kvar på den skola där man kanske arbetat i många år som obehörig lärare och "bara jobbar på". För kvalitetens skull måste detta utredas noga. Tillgodoräkningen hamnar hos kursansvarig institution studierektor och här behöver Lärarhögskolan se över vilka direktiv som gäller för just tillgodoräknande av reell kompetens. Vi håller inte med om åsikten från utredningen att studenten själv har rätt att välja att göra VFU på den skola de arbetar på som visstidsanställd obehörig lärare (se s 13³). Här menar vi att det inte är i studentens eget val. Eftersom utbildningen består av två VFU-kurser skulle en lösning kunna vara att en kurs måste genomföras på annan plats än den skola där personen arbetar som obehörig lärare. Vi är medvetna om att detta kan skapa utmaningar för vissa individer, främst sådana som bor i inlandet och det inte finns någon annan skola i närheten, men detta skulle kunna vara något man strävar mot.

För KPU generellt blir det viktigt att en resurs finns att tillgå på Lärarhögskolans kansli, både för valideringen innan antagning, för att ha koll på studenternas studieplan (speciellt om det ges möjlighet att växla mellan 50% och 100% under utbildningens gång), samt för VFU.

Slutligen önskar referensgruppen få vara med i det fortsatta arbetet med KPU, både som bollplank till kursansvariga institutioner under deras arbete med kursutveckling men också i diskussioner med kansliets personal och Lärarhögskolans ledning. Vi ser denna utbildning som mycket angelägen för att bemöta den lärarbrist som råder, men det är viktigt att arbetet görs noggrant och eftertänksamt för att inga förhastade beslut ska tas. Det svenska skolsystemet och den svenska lärarutbildningen är spretiga och vi anser att KPU-utbildningen kan ha en konstituerande roll i en framtida standard för VFU och bör därför utvecklas på ett genomtänkt sätt.

Karolina Broman, ordförande i rådet för ämneslärarprogrammet och den kompletterande pedagogiska utbildningen, Institutionen för Naturvetenskapernas och Matematikens Didaktik

Torbjörn Lindmark, Pedagogiska institutionen

Erik Sigurdsson, Institutionen för estetiska ämnen i lärarutbildningen

---

³ "Om studenten däremot ansöker i VFU i egen tjänst bör man nog bara i särskilda fall lyfta en redan visstidsanställd KPU-student från skolan för att genomföra VFU på annan skola."

Dnr

Bilaga: Uppdrag

Programrådet för ämneslärare och KPU har bildat en referensgrupp med en representant per fakultet (ej Med fak) för att komma med synpunkter på innehållet i kurserna.

I referensgruppen ingår

- Karolina Broman (ordförande i rådet), Institutionen för naturvetenskapernas och matematikens didaktik
- Torbjörn Lindmark (ingår i rådet), Pedagogiska institutionen
- Erik Sigurdson (adjungerad), Institutionen för estetiska ämnen i lärarutbildningen

En ersättning utgår till personerna på mellan 10 -20 h.

Uppdrag:

Med utgångspunkt i erfarenheter från UK- och VFU-kurser i KPU samt givet innehåll i relation till examensmålen för ämneslärarprogrammen, ge synpunkter på lagt förslag på kursinnehåll i utredningen.

Tidsomfattning:

10-20 h per person enligt regler för internt arvode. Ordförande får inkomma med uppgift om hur tiden har fördelats. Ersättning utgår efter slutfört uppdrag.

När ska arbetet vara slutfört:

Senast tisdag 4 sept 2018.

För kännedom om fortsatt process:

Därefter kommer ett förfrågningsunderlag gå ut till institutioner om att inkomma med kompetensbeskrivningar med avseende på det föreslagna innehållet. Ska inkomma senast fredag 14 sept. Sedan sätts ett förslag på kursansvarig och eventuella medverkande vilket skickas på remissrunda. Beslut i styrelsen ska kunna tas den 25 okt. Se hela tidsplanen under p 42 i protokollet http://www.lh.umu.se/digitalAssets/211/211032_protokoll-styrelsen-2018-06-07-inkl-underlag.pdf